

Türkiye Barolar Birliđi Başkanlığı

İzmir 1. İdare Mahkemesi

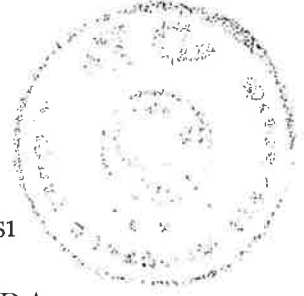
T. 04.10.2006

E. 2005/1174

K. 2006/1451

KONU : Kilise binasının, korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine ilişkin idari işlemin iptali.

İLGİLİ MEVZUAT : 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu m.6

DAVACI : T.M.M.O.B. Mimarlar Odası
Genel Başkanlığı
ANKARA

VEKİLİ : Av. Güney Dinç
857 Sok. No:3/618
Konak-İZMİR

DAVALI : Kültür ve Turizm Bakanlığı-ANKARA

DAVALI YANINDA DAVAYA

KATILANLAR : 1)- Alsancak Devlet Hastanesini
Geliştirme Derneği

VEKİLİ : Av. Mustafa Kemal Turan
Av. Yalçın Uysal
Şair Eşref Bulv. No:34 K:7/13
Beşe İş Merkezi Çankaya-İZMİR
2)- İzmir Valiliği

DAVANIN ÖZETİ : İzmir-Konak İlçesi, Alsancak Senti, Ali Çetinkaya Bulvarı ile Talatpaşa Bulvarının kesiştiği noktada yer alan 190 pafta, 1204 ada, 1 parselde kayıtlı taşınmazdaki kilise binasının korunması gerekli eşki eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine, tescilsiz idare binasının da yıkılmasına ilişkin İzmir 1 nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca alınan 20.6.2001 günlü, 9366 Sayılı kararın; yıkılması öngörülen kilise binasının tescilli Fransız Hastanesi ana binası ile aynı yıllarda ve 19.yy. başlarında yapılmış bir yapı olduğu ve 2863 Sayılı Yasanın 6/a maddesine göre korunması gerekli tarihi eser olduğu, davalı idarece de korunmasına karar verildikten sonra bir ay geçmeden yıkılabileceği yolunda alınan kararın inandırıcı olmadığı, yeni hastane yapımına arsa oluşturmak amacına yönelik olduğu, bunun da hukuka aykırı olduğu, aynı kararda yıkılması öngörülen hastane idari binasının da Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlık eserlerinden ve devrinin tipik özelliklerini yansıtan bir yapı olması nedeniyle korunması gerektiği, tescil edilmemiş olmasının yıkımını gerektirmediği, işlemin yetki, biçim ve esas yönlerinden yasa, yönetmelik ve ilke kararlarına aykırı olduğu iddialarıyla iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Alsancak Devlet Hastanesi Baştabipliğinin dava konusu binanın yıkılarak yerine parselde yeni bir ilave yapılaşma önerisi ve projelerinin iletilmesinden sonra kurul üyelerince yerinde yapılan inceleme sonucu gerekçeleri maddeler halinde açıklanan dava konusu kararın alındığı, yasaya uygun olduğu ve iptalini gerektiren bir husus bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

DAVALI İDARE YANINDA DAVAYA KATILAN
ALSANCAK DEVLET HASTANESİNİ GELİŞTİRME
DERNEĞİNİN BEYANLARININ ÖZETİ:

Parseldeki koruma altındaki asıl binanın tehlikelere açık ünitelerle dolu olması, idari binanın ekonomik ömrün doldurması ve hiçbir tarihi ve kültürel değer taşımaması, devlet katkısı olmadan bağış ile yapılacak binanın çevreye ve hastane amacına uygun diğer yandan yapılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporun kabulünün mümkün olmadığı, işlemin 2863 Sayılı Yasa ve ilke kararları ile şehircilik ve planlama ilkelerine uygun olduğu, davanın reddi gerektiği ileri sürülmüştür.

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2005/1174

KARAR NO : 2006/1451

DAVALI İDARE YANINDA DAVAYA KATILAN**İZMİR VALİLİĞİ'NİN SAVUNMASININ ÖZETİ:** Hakkında yıkılabilirlik

kararı alınan idari binanın hiçbir tarihi ve kültürel değeri olmadığı gibi, ekonomik ömrünü doldurmuş olduğu, devlet katkısı olmadan, bağışla yapılacak yapı için izin verilmemesi halinde Devletin de kaybı olacağı ileri sürülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren İzmir 1. İdare Mahkemesi'nce, Danıştay Altıncı Dairesinin bozma kararına uyularak, yeniden yapılan keşif ve bilirkişi incelemesinden sonra, dava konusu işlemin tescilsiz idare binasının yıkımına ilişkin kısmına yönelik davanın reddi, kilise binasının korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine ilişkin kısmının iptali yolundaki Mahkememizin 13.10.2004 gün ve E:2004/17, K:2004/1082 sayılı kararının iptale ilişkin kısmının bozulması yolundaki Danıştay Altıncı Daire'nin 20.6.2005 gün ve E:2005/764, K:2005/3718 sayılı kararına uyularak, bozma kararında belirtilen hususlarda bilirkişilerden ek rapor alındıktan sonra, düzenlenen ek bilirkişi raporu ile dava dosyası incelenerek gereği görüldü:

Dava, İzmir-Konak İlçesi, Alsancak Sempti Ali Çetinkaya Bulvarı ile Talatpaşa Bulvarının keşiştiği noktada yer alan 190 pafta, 1204 ada, 1 parselde kayıtlı taşınmazdaki kilise binasının korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine, tescilsiz idare binasının da yıkılmasına ilişkin İzmir 1 nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca alınan 20.6.2001 günlü, 9366 Sayılı kararın iptali istemiyle açılmıştır.

2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 6.maddesinin (a) bendinde korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19'uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazların korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olduğu belirtilmiş; aynı maddenin üçüncü fıkrasında da "...Kiliseler..." taşınmaz kültür varlığı örnekleri arasında sayılmıştır.

T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları" başlıklı 5.11.1999 günlü, 660 sayılı İlke Kararında, yapıların, kendi başlarına bir tarihi ve estetik değer taşımaları ya da kentlerin tarihi kimliğini oluşturan kentsel sitler, sokaklar ve silüetlerin öğeleri olarak iki gruba ayrıldığı; 1.grup yapıların toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihsel, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılar olduğu belirtildikten sonra, "İ-Müdahale Biçimleri"nin Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon) başlıklı 3. Maddesinde "Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen ve tescil edilmesine ilişkin gerekli özellikleri taşımasına rağmen elde olmayan sebeplerle tescili yapılmamış ve / veya herhangi bir nedenle yitirilmiş olan yapının, gerek kültür varlığı niteliği, gerekse kültürel çevreye olan tarihsel katkıları açısından, eldeki mevcut belgelerden (yapı kalıntısı, rölöve, fotoğraf, her türlü özgün yazılı - sözlü, görsel arşiv belgesi vb.) yararlanmak suretiyle kendi parsellerinde daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak, kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon uygulamasının koşulsuz sağlanmasına" karar verilmiş; aynı ilke kararının II Esaslı Onarım İlkeleri" başlıklı bölümünün (a) bendinde yapının günümüze ulaşmış sosyo-kültürel ve tarihi kimliğini oluşturan mekansal, biçimsel ve yapısal özellikleri ve çevre içindeki özgün konumunun korunacağı, (c) bendinde de yapıların tarihsel ve sosyo-kültürel değer taşıyan eklerinin korunacağı belirtilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden dava konusu 1204 ada, 1 parselde kayıtlı bulunan ve Alsancak Devlet Hastanesinin yer aldığı taşınmazda, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İzmir Bölge Kurulunun 26.3.1987 tarih ve 1804 sayılı kararı ile Eski Fransız Hastanesiyle birlikte tescillenen ancak koruma kurulunun 28.1.1988 tarih ve 48 sayılı kararı ekindeki vaziyet planında "yıkılacak binalar" lejantı ile gösterilen "kilise" binasının yıkımı ve yerine yeni inşaat yapım izni verilmesi istemiyle Alsancak Devlet Hastanesi Baştabipliğinin yaptığı başvurunun, İzmir 1 no'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 29.5.2001 günlü, 9273 Sayılı kararı ile reddedilerek "kilisenin korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilinin devamına" karar verildiği, ancak bu karar üzerine, aynı kurul tarafından alınan 20.6.2001 günlü, 9366 sayılı dava konusu karar ile parseldeki tescilli Fransız Hastanesinin kentsel tarih içinde korunması gerekli "asal" eleman olarak ele alınması gerektiği belirtildikten sonra, 29.5.2001 günlü, 9273 sayılı kararla korunması öngörülen kilise binasının yerinde yapılan inceleme sonucu gerek mimari niteliği gerek dönemsel özellikleri ve gerekse geçirdiği müdahaleler nedeniyle kentsel sivil mimari özellikleri taşımadığı tespit edildiğinden, bu binanın korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve hastanenin ek bina ihtiyacının karşılanması amacıyla yıkılabileceğine, parsel içinde yer alan tescilsiz idare binasının da 1/100 avan projesinin kurulca onaylanmasından sonra yıkımına karar verildiği, sözü edilen kararda parselle ilgili diğer hususlar da yer aldığı ancak davacı tarafından, kararın kilise binasının tescilinin kaldırılması, kilisenin ve tescilsiz idare binasının yıkımına ilişkin kısımlarına yönelik iddialar ile bu kısımların iptali istemiyle davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bakılan davada, dava konusu işlemin iptali yolundaki Mahkememizin ilk kararının, bozulması yolundaki Danıştay Altıncı Dairesinin bozma kararı uyarınca, uyumsuzluğa konu kilise binasının (şapelin) mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikler bakımından korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılıp sayılmayacağına saptanabilmesi amacıyla yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü öğretim üyeleri Prof.Dr. İnci Kuyulu ve Yrd.Doç.Dr. Yekta Demiralp ile Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof.Dr. Eti Akyüz'den oluşan bilirkişi kurulunca düzenlenen raporda; özetle, İzmir'de 19. yüzyılda kentin kültür çeşitliliğini oluşturan farklı etnik grupların ayrı mahallelerde yaşadığı, bunların yerleşim alanlarını oluşturduktan sonra dini yapı, hastane, okul sosyal tesislerini yaptıkları, kentte yaşayan etnik grupların büyük çoğunluğunun, hastane ile birlikte kompleks oluşturan yapılar inşa ettirdikleri, söz konusu komplekslerden Fransız Hastanesinin, hastane, şapel, lojman yapısının günümüze ulaştığı, okul ve diğer ek yapıların ortadan kalktığı, dava konusu yapılar olan, bitişik nitelikteki lojman ve şapel incelendiğinde yapım sistemi, mimari kurgu açılarından farklılık yansıttıklarının görüldüğü, şapelin, kuzey-güney doğrultusunda uzanan tek nefli bir yapı olduğu, kuzeyinde yer alan apsisin, içten yarım daire planlı, dıştan poligonal formlu olduğu, apsisin iki yanında, pastoforion odalarının bulunduğu, yapının özgün durumunda, üstte kadınlar bölümünü içeren bir galerinin var olduğunun anlaşıldığı, günümüzde hastane idaresi tarafından, çeşitli amaçlarla kullanılan yapının çelik kontrüksiyonla iki kata ayrıldığı, iç mekanın total niteliğinin eklenen birimlerle değiştirildiğinin görüldüğü, şapelin batı cephesine bitişik eski hemşire lojmanının ise tarihsel süreçte geçirdiği değişimlerle özgünlüğünü büyük ölçüde yitirmiş olduğu, bitişik iki yapının tarihsel süreçte birbiriyle içten ilişkilendirildiği, hastane idari yapısı kullanımı aşamasında şapel ile lojmanın geçiş olanağı sağlayan kapılarla bağlantılandırılmış oldukları, şapel yapısının

tarihsel süreçte geçirdiği değişimler, ek birimler ve ara kat ile özgünlüğü zedelenmiş olmakla birlikte bunun geriye dönüşünün olanaklı olduğu, şapelin 2863 sayılı Yasada sayılan korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı örneklerinden olan dini yapı kimliğinin yanı sıra, asal olan eski Fransız Hastanesini bütünleyen ana unsurlardan olması nedeniyle de korunması gereken bir taşınmaz kültür varlığı olduğu, yapının iç mekanın özgün durumuna getirilerek, total mekan kurgusunu bozmayacak bir işlevle hastane kullanımının uygun olacağı, şapel bitişiği lojman yapısının ise tarihi, mimari ve özgünlük kriterleri açısından korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşımadığı görüşüne varıldığı belirtilmiştir.

Yukarıda açıklanan bilirkişi raporundaki tespit ve görüşler esas alınarak 13.10.2004 günlü, E:2004/17, K:2004/1082 sayılı kararımız ile dava konusu işlemin tescilsiz idare binasının yıkımına ilişkin kısmına yönelik davanın reddi, kilise binasının korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine ilişkin kısmının iptaline karar verilmiş ise de; sözü edilen kararımızın iptale ilişkin kısmı, bilirkişi raporundaki değerlendirmenin Danıştay Altıncı Dairesinin bozma kararında belirtilen hususları çözümlen bir açıklama içermediği ve bozma kararında belirtildiği gibi, kilisenin (şapelin) mimarı, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikler bakımından korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılamayacağı hususunda bilirkişilerden ek rapor alınmasından sonra karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozulduğundan, Mahkememizce bozma kararına uyularak Danıştay Altıncı Dairesinin bozma kararında belirtildiği hususlar olan, kilisenin (şapelin) mimarı, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikler bakımından korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılıp sayılamayacağı hususunda bilirkişilerden alınan ek raporda, yapı tanımlama, nitelikleri açıklandıktan sonra, özetle, şapelin, tarihsel süreç içinde geçirdiği çeşitli değişikliklerle günümüze ulaştığı, iç mekanda raporda ayrıntıları açıklanan değişikliklerle özgün mekan kurgusunun yok edildiğinin algılandığı, ancak tüm bu değişimler kaldırılabilirdiğinden yapının orijinal şekline döndürülerek kurtarılmasının halen olanaklı olduğu, yapının iç mekanının özgün duruma getirilerek, total mekan kurgusunu bozmayacak bir işlevle hastane tarafından kullanımının uygun olacağı, dava konusu dini yapının, hem mimari özellikleri ile dönemin çarpıcı örneklerinden, hem de asal yapı olan Eski Fransız Hastanesi'ni bütünleyen ana unsurlardan biri olması nedeniyle korunması gereken taşınmaz bir kültür varlığı olduğu, sonuç olarak dini yapı kimliğinin yanı sıra plan kurgusu, iç mekan ve cephe elemanları (sütunlar, ahşap merdiven, özgün döşeme kaplaması, bağdadi tavan, ferforje kapı), detay özellikleriyle taşıdığı mimari değer açısından korunmaya değer olduğu belirtilmiştir.

Ek bilirkişi raporu taraflara tebliğ edilmiş, davacı ve davalı idare tarafından itirazda bulunulmamış, davalı idare yanında katılanlar tarafından yapılan itirazlar ise rapordaki açıklamalar karşısında yerinde görülmemiştir.

Mahkememizce de karar vermeye esas alınabilecek nitelikte bulunan ek bilirkişi raporu ile dava dosyası birlikte incelendiğinde dava konusu şapelin, tarihsel süreç içinde iç mekanında yapılan, özgün mekan kurgusunu yok eden tüm değişimlerin kaldırılabilirdiği ve yapının iç mekanının özgün duruma getirilerek ve orijinal şekline döndürülerek kurtarılmasının halen olanaklı olduğu, hem mimari özellikleri ile dönemin çarpıcı örneklerinden, hem de asal yapı olan Eski Fransız Hastanesi'ni bütünleyen ana unsurlardan biri olması, diğer yandan dini yapı

kimliğini, yani sıra plan kurgusu, sütunlar, ahşap merdiven, özgün döşeme kaplaması, bağdadi tava, ferforje kapı gibi iç mekan ve cephe elemanları ve detay özellikleriyle taşıdığı mimari değer açısından da korunması gereken taşınmaz bir kültür varlığı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, plan kurgusu, iç mekan ve cephe elemanları detay özellikleriyle taşıdığı mimari değer açısından korunması gereken taşınmaz bir kültür varlığı olduğu anlaşılan dava konusu kilise binasının, iç mekanın özgün kurgusunda tarihsel süreç içinde meydana gelen değişimlerin kaldırılabilmesi ve orijinal şekline döndürülmesinin de olanaklı olması ve Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun yukarıda yazılı ilke kararı uyarınca da, özgün niteliklerine döndürülerek korunmasının zorunlu olması karşısında, yapının mimari niteliği ve dönemsellik özellikleri ve geçirdiği müdahaleler nedeniyle kentsel sivil mimari özellikleri taşımadığı gerekçesiyle korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine ilişkin işlemde imar ve koruma mevzuatına uygunluk bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin kilise binasının korunması gerekli eski eser olarak değerlendirilmemesine ve yıkılabileceğine ilişkin kısmının İPTALİNE, aşağıda gösterilen 741,36-YTL. yargılama giderinin davadaki haklılık oranına göre 370,00-YTL. ile 400,00-TL. avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, kalan 371,36-YTL. yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına, keşif avansından kalan 66,00-YTL. nin istemi halinde davacıya geri verilmesine kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde Danıştay'a temyiz yolu açık olmak üzere 4.10.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.

BAŞKAN
Kudret ULUTÜRK
(26358)

ÜYE
Esin TAN
(27483)

ÜYE
Tarık ÖZDİREK
(38052)

YARGILAMA GİDERLERİ
Başvuru Harcı : 3,24-YTL.
Karar Harcı : 3,24-YTL.
Y.D. Harcı : 5,28-YTL.
Vekalet Harcı : 0,60-YTL.
P.P.G. : 70,00-YTL.
1. Keşif Gideri : 275,00-YTL.
2. Keşif Gideri : 384,00-YTL.

TOPLAM : 741,36-YTL.

